

Załącznik
do Uchwały Nr XXVI/ 101/ 2017
Rady Gminy Rąbino
z dnia 30 marca 2017r.

**Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Gminie Rąbino
na lata 2017-2020**

Rąbino 2017

1. WPROWADZENIE

Każdy człowiek zasługuje na życie w poczuciu pewności istnienia, bezpieczeństwa i wsparcia ze strony najbliższych, przede wszystkim rodziny. Zdarza się jednak, że członkowie rodziny zamiast być ostoją bezpiecznego życia, stanowią dla swych bliskich duże zagrożenie tego bezpieczeństwa.

Osoby doznające przemocy doświadczają lęku, bezsilności, przygnębienia i rozpacz. Ich ciało i psychika doznają ostrych urazów i podlegają długotrwałemu procesowi niszczącego stresu i zagrożenia.

Przemoc we współczesnym świecie jest problemem powszechnym, który dotyczy ludzi bez względu na ich wiek, płeć, status materialny, poziom wykształcenia, czy wykonywany zawód. Jest zjawiskiem złożonym i wieloczynnikowym, dlatego, aby skutecznie przeciwdziałać przemocy, a tym samym pomagać rodzinom, w których jest ten problem, potrzebne jest interdyscyplinarne spojrzenie na rodzinę, jej członków i ich sytuację, potrzeby i zachowania.

Gmina Rąbino od kilku lat prowadzi wiele inicjatyw na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez realizację działań podejmowanych przez jednostki organizacyjne. Realizowane są programy adresowane do ofiar i sprawców przemocy, odbywają się szkolenia podnoszące kwalifikację osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzone jest poradnictwo oraz interwencje wobec ofiar i sprawców przemocy, jak również działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Społeczność Gminy Rąbino na bieżąco informowana jest o wszystkich dostępnych formach wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy, jak również o samym zjawisku przemocy, stereotypach i mitach dotyczących stosowania przemocy.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020, jest realizacją zapisu znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy do zadań własnych gminy należy w szczególności: „Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”. Priorytetowym celem Programu jest podejmowanie kompleksowych, interdyscyplinarnych działań mających na celu zapobiegania i zmniejszenie przemocy w rodzinie na terenie gminy Rąbino.

Program zakłada stałą i bezpośrednią współpracę podmiotów funkcjonujących na terenie Gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez podniesienie efektywności podejmowanych działań, co może stanowić podstawę do stworzenia sprawnego i spójnego systemu, a tym samym może skutecznie doprowadzić do ograniczenia skali tego zjawiska.

1.1 DEFINICJA

Zgodnie z zapisem znowelizowanej ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 r., poz. 1390) pod pojęciem przemocy w rodzinie należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny tj. małżonka, wstępnego, zstępnego, rodzeństwa, powinowatego w tej samej linii lub stopniu, osoby pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osoby pozostającej we wspólnym pożyciu oraz innej osoby wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że:

- a) **jest intencjonalna**- przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- b) **siły są nierówne**- w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy;
- c) **narusza prawa i dobra osobiste**- sprawca wykorzystuje przewagę sił, narusza podstawowe prawa ofiary, np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itp.;
- d) **powoduje cierpienia i ból**- sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczenie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

1.2 CYKLE PRZEMOCY

W świetle prowadzonych badań wynika, iż przemoc w rodzinie nie ma charakteru jednorazowego incydentu.

Przechodzi przez trzy fazy powtarzającego się cyklu:

- **faza narastającego napięcia**- jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wyczuwalnym wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych,
- **faza ostrej przemocy**- następuje wybuch gniewu i eksplozja zachowań agresywnych,
- **faza miodowego miesiąca**- jest to faza okazywania strachu, ciepła i miłości ze strony sprawcy przemocy, który chce załagodzić sytuację. Osoba doznająca przemocy wierzy, że sprawca zmieni swoje zachowanie, a niedawne akty przemocy były tylko incydentem. Faza kończy się nawrotem przemocy spowodowanym wzrostem napięcia u sprawcy. Prawdziwym zagrożeniem jakie niesie ze sobą ta faza jest fakt, że przemoc w następnym cyklu jest gwałtowniejsza.

Fazy następują kolejno po sobie, a w miarę upływu czasu przemoc w każdej kolejnej fazie wybuchu jest coraz bardziej ostra i brutalna. Szczególnie niebezpieczne dla ofiar (z punktu widzenia osoby udzielającej pomocy) jest faza miodowego miesiąca. Pozwala zapomnieć o przeżytym koszmarze i uwierzyć, że następują zmiany w zachowaniu partnera. Wtedy też ofiara przemocy wycofuje się z procesu pomagania- wycofuje skargi składane policji, nie chcą zeznawać. Mimo to cykl przemocy coraz częściej się powtarza, coraz drobniejsza przyczyna staje się pretekstem do wybuchu. Sprawca czuje się coraz bardziej bezkarna, a ofiara – bezradna.

1.3 RODZAJE PRZEMOCY W RODZINIE - FORMY ZACHOWAŃ AGRESYWNYCH

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy:

- **przemoc fizyczna- naruszenie nietykalności fizycznej-** przemoc fizyczna jest intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko, np.: popychanie, szarpanie, ciągnięcie, szturchanie, klepanie, ciągnięcie za uszy, włosy, szczypanie, kopanie, bicie ręką, pięścią, uderzanie w twarz, przypalanie papierosem, duszenie, kopanie, krępowanie ruchów, itp.,
- **przemoc psychiczna- naruszenie godności osobistej- przemoc psychiczna zawiera przymus i groźby np.:** groźby, wyzwiska, ośmieszanie, upokarzanie (często w obecności innych osób), szantażowanie, narzucanie własnych poglądów, izolowanie od bliskich. Sprawca domaga się pełnego posłuszeństwa. Przemoc psychiczna niesie za sobą stałe poczucie zagrożenia przemocą fizyczną, wytwarza atmosferę napięcia i niepewności w domu, co doprowadza do degradacji psychicznej oraz poniżenie ofiary. Jest bardzo trudna do udowodnienia; brak widocznych śladów przemocy oddaje wątpliwość prawdziwość tego, na co skarży się ofiara. Skutki przemocy psychicznej mogą powodować nieodwracalne zmiany w funkcjonowaniu ofiary,
- **przemoc seksualna- naruszenie intymności-** przemoc seksualna polega na zmuszaniu osoby do aktywności seksualnej wbrew jej woli, kontynuowaniu aktywności seksualnej, gdy osoba nie jest świadoma, bez pytania jej o zgodę lub gdy na skutek zaistniałych warunków obawia się odmówić. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu. Np.: wymuszanie pożycia, obmacywanie, gwałt, zmuszanie do niechcianych praktyk seksualnych, itp. Jest to najbardziej wstydliva dla ofiar forma przemocy,
- **zaniedbanie- naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich-** niezaspokojenie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych członków rodziny, narażenie ich na głód, niedożywienie, brak opieki, pozostawienie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, chłód emocjonalny, itp. Do niedawna funkcjonowało przekonanie, że dotyczy głównie dzieci, ale coraz

częściej ujawniane są przypadki dotyczące osób starych, schorowanych, niepełnosprawnych,

- **przemoc materialna/ekonomiczna- naruszenie własności-** przemoc ekonomiczna wiąże się z celowym niszczeniem czyjejś własności, odmawianiem lub ograniczaniem dostępu do wspólnych środków finansowych, odbieraniem zarobionych pieniędzy, ograniczaniem i uniemożliwianiem podjęcia pracy lub jej wykonywania, okradaniem, itp.

Sprawcy przemocy bardzo często stosują wobec ofiar więcej niż jedną formę przemocy. Zachowanie sprawcy może wywołać u ofiar trwałe negatywne skutki i w efekcie doprowadzić do zniszczenia u niej pozytywnego obrazu samej siebie.

1.4 MITY I STEREOTYPY NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE

Z przemocą w rodzinie wiąże się wiele mitów i stereotypów, które mają istotny i znaczący wpływ na to, jak oceniane są ofiary przemocy, jaka jest społeczna reakcja na zachowania sprawców przemocy. Są one wyrazem postaw społecznych wobec zjawiska przemocy. Mogą w istotny sposób kształtować stosunek świadków do rodziny, w której dochodzi do przemocy.

- **to był jednorazowy incydent, który się nie powtórzy**
Takie zdanie często powtarzają ofiary przemocy w rodzinie, szczególnie gdy sprawca po raz pierwszy dopuścił się zachowań pełnych agresji. Jednakże przemoc w rodzinie rzadko jest jednorazowym zachowaniem. Często stan ten trwa przez kilka lub kilkanaście lat. Jeśli sprawca nie zostanie w porę powstrzymany, jego agresywne zachowanie wobec ofiary będzie się nasilać. Będzie przekonany, że jego czyny są bezkarne, a jego ofiara będzie czuła się bezradna, zniewolona i bez szans na uzyskanie pomocy.
- **przemoc w rodzinie to prywatna sprawa i nikt nie powinien się wtrącać**
Przez długi czas to przekonanie było silnie zakorzenione w społeczeństwie. Przekonanie, że nie powinno się naruszać tzw. miru domowego, wzmocniło poczucie bezkarności u sprawców przemocy. Pomimo prowadzonych wielu kampanii, działań edukacyjnych przekonanie społeczne w tym zakresie uległo znacznej poprawie, jednakże w dalszym ciągu część społeczeństwa uważa, że przemoc w rodzinie to prywatna sprawa rodziny. Należy pamiętać, że przemoc w rodzinie jest przestępstwem ściganym przez prawo.
- **gdyby sytuacja była taka okropna, ofiara odeszłaby od sprawcy**
Ofiary przemocy, które są bite i poniżane, bardzo cierpią. Przed rozstaniem ze sprawcą powstrzymuje je wiele czynników, np. obawa przed ewentualnymi trudnościami życiowymi (brak środków finansowych, kłopoty mieszkaniowe, brak pracy, itp.). Wiele ofiar pozostaje w tym związku mając na uwadze zmiany zachowanie ze strony sprawcy.

- **osoby stosujące przemoc wobec bliskich są chore psychicznie**
Nie ma bezpośredniego związku między przemocą a chorobami psychicznymi; przemoc to demonstracja siły i chęć przyjęcia całkowitej kontroli władzy nad drugą osobą.
- **jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że na to zasłużył**
Takie przekonanie daje sprawcom przemocy poczucie bezkarności i może sprzyjać kolejnym negatywnym zachowaniom.
- **gdyby ofiara bardziej się starała, nie dochodziłoby do przemocy**
Osobom postronnym trudno jest uwierzyć, że ktoś może być krzywdzony bez żadnego powodu. Myślą „gdyby się lepiej starała, to na pewno byłoby lepiej”. Tymczasem ofiary przemocy, aby uniknąć przemocy, postępują tak, jak życzy sobie sprawca. Jednak sprawca zawsze znajdzie pretekst i uzasadnienie dla swojego agresywnego zachowania.
- **przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol**
Przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu jest błędne. Alkohol sprzyja zachowaniom agresywnym, ale ich nie warunkuje. Są rodziny z problemem alkoholowym, w których osoba nadużywająca alkoholu nie zachowuje się agresywnie.

1.5 SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest doświadczeniem traumatycznym, którego skutkami są zarówno bezpośrednie szkody na zdrowiu psychicznym i fizycznym, jak i poważne, długotrwałe problemy ujawniające się w życiu dorosłym.

Konsekwencje doświadczenia przemocy przez osoby dorosłe

U osób poddawanych długotrwałej przemocy występują poważne problemy fizyczne i emocjonalne. Do najczęstszych objawów będących skutkami przemocy należą: poważne obrażenia ciała, wzrost częstości zapadania na choroby somatyczne związane ze stresem, przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu, czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewności, stany lękowe (w tym lęk przed bliskością), nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, trudności z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność. Osoby doznające przemocy zachowują się niezrozumiale, niejednokrotnie zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy. Zachowania te przez psychologię tłumaczone są występowaniem syndromu wyuczonej bezradności, zjawiska „prania mózgu” czy stanu pourazowego. Wycofanie się z aktywności służącej zmianie sytuacji i wyjściu z przemocy może wynikać z przekonania o bezskuteczności działań, powstałego na gruncie wcześniejszych doświadczeń. Bierność i rezygnacja bywają też wynikiem technik manipulacyjnych, jakim ofiara jest poddawana przez sprawcę, który utrwała w niej niską samoocenę i wzbudza poczucie winy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci

Dzieci często są bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie. Obok obrażeń cielesnych przemoc domowa powoduje, że dziecko żyje w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb negatywnie wpływa na rozwój dziecka i jest przyczyną wielu chorób psychosomatycznych. Dzieci będące ofiarami wykorzystywania seksualnego wykazują wysoki poziom depresji, czują się osamotnione, miewają myśli samobójcze, zaburzenia snu, mogą być nadpobudliwe, agresywne. Cechuje je obniżona samoocena i poczucie bezwartościowości. Maltretowanie psychiczne dziecka wpływa destrukcyjnie na kształtowanie się jego osobowości. Może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami), deficytów intelektualnych (w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywanie konfliktów i kreatywności), problemów aktywno-behawioralnych (agresja, samoponiżenie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew, pesymizm i negatywizm). Skutki przemocy pojawiające się podczas trwania zachowań przemocowych są zaledwie początkiem destrukcyjnego wpływu przemocy domowej, jej konsekwencje mogą wpływać na funkcjonowanie człowieka przez całe jego życie. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego. Mogą do nich należeć: trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków. Zachowanie te to tylko niektóre ze sposobów ucieczki od problemu przemocy w rodzinie. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie (zwłaszcza seksualnej) powoduje problemy z nawiązaniem i utrzymaniem satysfakcjonujących relacji z innymi osobami także w wieku dorosłym. Ponadto, zachowania przemocowe nierzadko są dziedziczone i pokoleniowo powielane. Młodzi chłopcy wychowujący się w rodzinach, gdzie mężczyzna znęca się nad kobietą, uczą się agresji wobec kobiet, dziewczynki zaś postrzegają bicie, maltretowanie i wykorzystywanie jako elementy wpisane w rolę kobiety. Doświadczenie przemocy w dzieciństwie podwyższa ryzyko, że krzywdzone dzieci staną się krzywdzonymi rodzicami.

Spółeczna konsekwencja przemocy w rodzinie

Przemoc zagraża życiu, niesie ze sobą cierpienie fizyczne, rany, siniaki, ale nade wszystko powoduje niewyobrażalnie wielkie szkody psychiczne u ofiar, które najczęściej przez lata doświadczają znęcania się, wykorzystywania lub zaniedbania. Przemoc domowa to także poważny problem społeczny. Destrukcyjna siła niszczy cały system rodzinny, rozsadza go od środka, odbiera poczucie bezpieczeństwa i możliwości prawidłowego rozwoju najmłodszym członkom rodziny. Niesie ze sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu. Niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się i eskaluje niosąc negatywne konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa. Niezbędne jest zatem podejmowanie planowanych działań mających

na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie, działań wpisanych w tworzenie i rozwijanie systemu przeciwdziałania przemocy, którego zasadniczymi elementami są specjalistyczne instytucje i profesjonaliści niosący pomoc osobom dotkniętym przemocą w domu.

2. PRZEMOC W RODZINIE W WYBRANYCH AKTACH PRAWNYCH

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 r. Nr 78, poz.483 z późn. zm.¹)

Ochronę osób, w tym dzieci przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. Art. 40 mówi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”. Zgodnie z art.47 „Każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym”. Art.71, pkt.1- „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”. Art. 72- „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyziskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka”.

Kodeks karny (Dz. U. z 2016. poz. 1137 z późn. zm.²)

Art. 207 kodeksu karnego uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo- „za znęcanie się psychiczne lub fizyczne nad osobą najbliższą lub pozostającą w zależności od sprawcy przewidywana jest kara”. Zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2006 r. IV KK 395/2006, pojęcie „znęcanie się” na gruncie art. 207 kk zawiera w sobie istnienie przewagi sprawcy nad osobą pokrzywdzoną, której nie może się ona przeciwstawić lub może to uczynić w niewielkim stopniu. Nie jest zatem możliwe wzajemne znęcanie się małżonków w tym samym czasie. Nie można także mówić o znęcaniu się, jeżeli ustalono, że aktywność, przedsiębiorczość pokrzywdzonej oraz jej zaradność życiowa poddają w wątpliwość fakt, że stanowi ona ofiarę przestępstwa. Przestępstwo znęcania się zostało w kodeksie skonstruowane jako zachowanie z reguły wielodziałaniowe. Pojęcie znęcania się, w podstawowej postaci, za swojej istoty zakłada powtarzanie przez sprawcę w pewnym przedziale czasu zachowań skierowanych wobec pokrzywdzonego.

¹ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 200, poz. 1471; z 2009 r. Nr 114, poz. 946.

² Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 2138 i z 2017 r. poz. 244.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. z 2015r. poz. 2082 z późn. zm.³)

Sytuację osób doznających przemocy w rodzinie regulują również przepisy prawa cywilnego zawartego głównie w Kodeksie Rodzinnym i Opiekuńczym. Omówione są tam następujące kwestie:

- ustroje majątkowe małżeńskie w tym przymusowy ustrój majątkowy, np. ustanowienie rozdzielności majątkowej,
- podział majątku dorobkowego,
- orzeczenia eksmisji małżonka, który swym nagannym postępowaniem uniemożliwia wspólne zamieszkiwanie,
- uregulowanie kontaktów z dziećmi,
- ustanowienia opieki i kurateli,
- sądowe ustalenie ojcostwa,
- obowiązek rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka,
- warunki orzekania separacji i rozvodu,
- orzekanie o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego,
- rozstrzygnięcie o władzy rodzicielskiej,
- sposób korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozvodu,
- warunki żądania od rozwiedzionego małżonka środków na utrzymanie.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.)

Ustawa wskazuje rozwiązanie, które mają zapewnić lepszą ochronę prawną dla ofiar przemocy domowej, a jednocześnie zwiększa skuteczność przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawa określa m.in. zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc.

Pozostałe akty prawa krajowego oraz inne dokumenty wydane przez organy państwowe:

- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny Wykonawczy,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Postępowania Karnego,
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych,
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,

³ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2016 r. poz. 406, poz. 1177 i poz. 1271.

- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzonych oddziaływania korekcyjno-edukacyjnego,
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2001 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie,
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Akty prawa międzynarodowego

Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich dyskryminacji kobiet przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 roku,
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 roku Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego ONZ,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ- Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 roku.

Dokumenty Rady Europy

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 roku,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 roku,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 roku,
- Europejska Konwencja o wykonywaniu prawa dzieci sporządzona w Strasburgu dnia 25 stycznia 1996 roku.

3. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

We wrześniu 2007 r. TNS OBOP przeprowadził na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej badania dotyczące przemocy w rodzinie. Jego celem było poznanie postaw Polaków wobec problemu przemocy w rodzinie, pośrednich lub bezpośrednich kontaktów z sytuacjami przemocy w rodzinie, okoliczności temu

towarzyszących oraz identyfikacja ofiar oraz sprawców przemocy, także w rozróżnieniu form przemocy.

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI I WNIOSKI

Opinie na temat zjawiska przemocy w rodzinie-postawy wobec stereotypów

- Polacy w większości nie zgadzają się ze szkodliwymi stereotypami na temat przemocy w rodzinie, jednak niepokoi mimo wszystko stosunkowo wysoki poziom poparcia dla niektórych z nich.
- Wciąż pokutuje w społeczeństwie przekonanie, że ofiary przemocy akceptują swoją sytuację (49%), co może wpływać na obojętność wobec przypadków przemocy w rodzinie obserwowanych w otoczeniu.
- Często jest zrzucanie na ofiary odpowiedzialności za doświadczaną przemoc- co czwarty respondent sadzi, że sprawca zaprzestanie przemocy, gdy nie będzie prowokowany (24%), tyle samo uważa, że strach przed poruszaniem pewnych problemów w rozmowie z mężem jest problemem żony.
- Wciąż znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie: obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%). Powodem do niepokoju mogą być dopiero siniaki i rany na ciele ofiary (16%), a więc przemoc kojarzy się przede wszystkim z przemocą fizyczną.
- Dość niska świadomość tego, jak można przejawiać się przemoc ekonomiczna- co trzeci Polak (34%) wydzielenie pieniędzy i kontrolowanie wydatków współmałżonka uważa za przejaw gospodarności.
- Poparcie dla wszelkiego rodzaju stereotypów dotyczących przemocy- jej form i ofiar, wyraźnie wyższe od przeciętnego jest wśród osób po pięćdziesiątym roku życia, ludzi z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym oraz wśród mieszkańców wsi.
- Mężczyźni częściej od kobiet zgadzają się z obiegowymi opiniami dotyczącymi przemocy seksualnej, co znajduje swoje odzwierciedlenie w wynikach dotyczących częstszego występowania tego rodzaju zachowań wśród mężczyzn.
- Stereotypy odrzucają najczęściej mieszkańcy dużych miast i osoby młode oraz ludzie z wyższym wykształceniem.

Opinie o rozpowszechnianiu zjawiska przemocy w Polsce

- Problem przemocy w rodzinie jest zjawiskiem dostrzeganym w polskim społeczeństwie. Z uzyskanych wypowiedzi wynika - że dotyczy on średnio około połowy rodzin.
- Okazuje się, że postrzeganie rozpowszechniania zjawiska przemocy w rodzinie zmienia się w zależności od dystansu względem miejsca zamieszkania respondenta- za najczęstszą uważają oni przemoc w skali całego kraju, mniejsza- w skali województwa, za rzadszą- w zamieszkiwanej miejscowości, natomiast najrzadszą- w najbliższej okolicy.

- Przemoc uważana jest za problem co prawda częsty, ale dotyczący innych nie zdarzający się w najbliższym otoczeniu.
- Większe rozpowszechnienie przemocy dostrzegają osoby, których ona bezpośrednio dotyczy- były jej ofiarami bądź sprawcami. Jednak również te osoby oceniają, że w najbliższym otoczeniu jest mniej przemocy w rodzinach niż w skali całego kraju.

Znajomość rodzin z problemem przemocy w rodzinie

- Znaczny odsetek, bo prawie 2/3 (64%) Polaków zna w swoim otoczeniu, sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi w nich do różnych form przemocy.
- Wśród znanych sobie rodzin, najczęściej badani dostrzegają występowanie przemocy psychicznej (52% respondentów stwierdziło, że znają takie rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej) oraz fizycznej (44%).
- Przypadki przemocy ekonomicznej (26%) oraz w szczególności seksualnej (9%) znane są mniejszej liczbie ankietowanych, być może dlatego, że są one łatwiejsze do ukrycia, być może rzeczywiście występują rzadziej; nie wykluczone też, że ma to też związek z wiedzą na temat tych form przemocy i brakiem umiejętności identyfikowania symptomów świadczących o przemocy ekonomicznej i seksualnej.

Występowanie zjawiska przemocy w rodzinie według ofiar, sprawców i świadków

- Kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%).
- Większość z tych osób było ofiarami przemocy co najwyżej kilkakrotnie i wcześniej niż przez 12 miesiącami. Osób wielokrotnie krzywdzonych przez członków rodziny jest (11%).
- Najbardziej rozpowszechniona formą przemocy jest przemoc psychiczna (31%). Rzadziej badani doświadczyli przemocy fizycznej (17%), ekonomicznej (8%) oraz seksualnej (3%).
- Zazwyczaj respondenci doświadczyli tylko jednej formy przemocy (20%), ale co setny (1%) doznał ze strony członka rodziny zarówno przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej jak i seksualnej.
- Co piąty Polak (20%)- wedle uzyskanych deklaracji- był sprawcą przemocy wobec członków swojego gospodarstwa domowego. Także zazwyczaj zdarzyło się to co najwyżej kilka razy i ponad 12 miesięcy temu.
- Sprawcy najczęściej przyznawali się do przemocy psychicznej (15%), znacznie rzadziej do fizycznej (9%), a bardzo rzadko do ekonomicznej (0,2%) i seksualnej (0,4%).
- Większość sprawców przyznaje się do stosowania tylko jednej formy przemocy (13%).

- Ogólnie ponad 2/5 (42%) Polaków zamieszkuje lub zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny).
- Do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznają się kobiety (39%), mieszkańcy miast powyżej 500 tys. (42%).
- Do doświadczania przemocy co najmniej raz, częściej przyznawały się osoby z wyższym niż z podstawowym wykształceniem.
- Doświadczanie przemocy w rodzinie wpływa na jej stosowanie wobec członków rodziny- 13% Polaków to jednocześnie ofiary i sprawcy przemocy.

Przemoc wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych

- Przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często. 14% respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko.
- Dzieci najczęściej padały ofiarą przemocy psychicznej, (10% badanych deklaruowało, że w zamieszkiwanym gospodarstwie domowym ofiarą przemocy emocjonalnej była osoba małoletnia) i fizycznej (7%), rzadziej ekonomicznej (3%) i seksualnej (mniej niż co setny).
- 5% Polaków mieszka w gospodarstwie domowym, gdzie ofiarą przemocy stała się osoba starsza lub niepełnosprawna.
- Wobec osób starszych stosowana jest przemoc psychiczna (3%), fizyczna (2%) i ekonomiczna (1%).
- Przemoc ekonomiczna niemal dwa razy częściej dotyka osoby chore, niepełnosprawne i wymagające opieki (13%) niż osoby zdrowe, które w ogóle nie chorują (7%).
- Osoby chore i niepełnosprawne (16%) oraz uskarżające się na poważniejsze dolegliwości (14%) są także częściej narażone na stanie się ofiarą wielokrotnych przypadków przemocy niż osoby zdrowe (7%).
- W gospodarstwach domowych, w których są dzieci, częściej niż w gospodarstwach bez dzieci przemoc wystąpiła w ciągu ostatnich 12 miesięcy (7% wobec 4%).
- Ponadto sprawcy przemocy z gospodarstw domowych, w których są dzieci do lat 18 częściej niż, gdy dzieci nie ma, przewidują że mogą ponownie zastosować przemoc psychiczną (63% wobec 44%) oraz fizyczną (58% wobec 23%). Co świadczy o tym, że na przemoc szczególnie narażone są dzieci.

Przemoc w rodzinie pod wpływem alkoholu

- Spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowania przemocy w rodzinach. Okazuje się, że (46%) ofiar-niezależnie od rodzaju przemocy- stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu.

- Według ofiar, zdarzyło się, że sprawcy byli pod wpływem alkoholu w (46%) przypadków przemocy fizycznej, (45%) przemocy psychicznej, (40%) przemocy seksualnej oraz (38%) przemocy ekonomicznej.
- Sprawcy natomiast bardzo niechętnie przyznają się do picia alkoholu przed dopuszczeniem się przemocy wobec członków rodziny- jedynie (15%) sprawców się do tego przyznaje.

Korzystanie z pomocy różnych instytucji i organizacji oraz ocena ich skuteczności

- Poziom korzystania pomocy rodzin dotkniętych przemocą jest bardzo niewielki – korzysta z niej jedynie co piąta rodzina (21%).
- Z pomocy korzystają najczęściej rodziny, w których występują przemoc fizyczna (20%) i psychiczna (19%), a rzadziej te dotknięte przemocą seksualną (17%) i ekonomiczną (14%).
- Uzyskiwana pomoc najczęściej ograniczyła się do interwencji policji, ew. sądu lub kuratora. Bardzo rzadko rodziny dotknięte przemocą korzystały z pomocy terapeutycznej, leczenia odwykowego, „Niebieskiej Karty”, itp.
- Otrzymana pomoc jest jednak na ogół oceniana jako przynajmniej częściowo skuteczna- najbardziej w przypadku przemocy seksualnej (79%), najmniej- przemocy ekonomicznej (67%).

3.2. DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEN SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY RĄBINO

Gminę Rąbino zamieszkuje 3.819 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2016 r.). Dominującą grupą wiekową są mieszkańcy w wieku produkcyjnym (od 18-64 lat) tj. 2430 osób, z czego kobiety stanowią 43,30% (dane Urzędu Gminy Rąbino, ewidencja ludności).

Definicja **przemocy w rodzinie** zgodna z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie została przytoczona w części 1.1 niniejszego dokumentu.

W przemocy domowej najbardziej istotna jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób, który jest krzywdzący dla innych członków rodziny. Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z perspektywy prawnej, moralnej, społecznej i psychologicznej.

Z obserwacji wynika, iż ofiarami przemocy są na ogół kobiety i dzieci, są to osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, w jakiegokolwiek sposób zależne od sprawcy.

Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych, bez tego sama nigdy nie zdobędzie się na odwagę, żeby zapobiec stosowaniu wobec niej przemocy.

Na terenie naszej Gminy przemoc w rodzinie najczęściej występuje w rodzinach najuboższych w miejscowościach popegeerowskich i jest powiązana z alkoholizmem, niskimi dochodami finansowymi na członka rodziny, biedą, niskim wykształceniem, małą świadomością społeczną. Przypadki znęcania najczęściej odbywają się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny tj. małżonkowie,

dzieci, rodzeństwo, bliskie osoby, którym ofiara się zwierza. Praktycznie ofiary przemocy boją się, a najczęściej wstydzą się o tym mówić i rozgłaszać. Również trudno jest im w tych sprawach zeznawać w sądzie i dlatego wolą, aby przemoc ta trwała. Tylko bardzo zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie poprzez zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Najczęściej występującą przyczyną występowania przemocy w rodzinie jest nadużywanie alkoholu, który całkowicie zakłóca komunikację w rodzinie i wpływa destruktywnie na funkcjonowanie całej rodziny.

W 2015 roku na 17 założonych Niebieskich Kart w 14 przypadkach jedną z głównych przyczyn występowania przemocy w rodzinie był problem z nadużywaniem alkoholu przez jednego z członków rodziny. Nadużywanie alkoholu jest, więc traktowane jako czynnik ryzyka pojawienia się przemocy w rodzinie. Współwystępowanie przemocy w rodzinie i alkoholu można tłumaczyć społecznym dziedziczeniem zachowań agresywnych i wzorców picia. Dorosła osoba może pamiętać, jak w dzieciństwie była bita przez pijanych rodziców lub jak rodzice bili się, kiedy jedno albo obydwoje byli pod wpływem alkoholu.

Liczba założonych Niebieskich Kart w Gminie Rąbino			
Rok	ogółem	założonych przez Policję	założonych przez pracowników socjalnych
2013	20	18	2
2014	20	16	4
2015	17	14	3
2016	3	1	2

Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Rąbino w 2016r			
liczba posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego	3		
liczba utworzonych grup roboczych	13		
liczba posiedzeń grup roboczych	23		
liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	13		
liczba osób objętych pomocą grup roboczych	ogółem	50	
	w tym kobiety	ogółem	14
		w tym niepełnosprawne	2

	w tym mężczyźni	w tym starsze	2
		ogółem	22
		w tym niepełnosprawne	5
		w tym starsze	3
	w tym dzieci	ogółem	14
		w tym niepełnosprawne	0
liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	ogółem		33
	w tym	psychologicznego	11
		prawnego	13
		socjalnego	4
		zawodowego i rodzinnego	5

Z zebranych informacji wynika, że w ostatnich latach ilość założonych „Niebieskich Kart” kształtuje się na podobnym poziomie, w większości były to karty zakładane przez Policję, podczas interwencji.

4. ZASOBY INSTYTUCJONALNE DZIAŁAJĄCE W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE GMINY RĄBINO

W strukturach lokalnych działają:

Lp	Nazwa instytucji/organizacji	Adres instytucji/organizacji	Telefon	Adres mailowy
1.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Rąbino 29A, 78-331 Rąbino	943652 082	gopsrabino@wp.pl
2.	Posterunek Policji w Sławoborzu	Sławoborze, 78-314 Sławoborze ul. Lipowa 6	943650575	---
3.	„Al-MED” Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Rąbino 31, 78-331 Rąbino	943643214	---
4.	Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Rąbino 29A, 78-331 Rąbino	943652 082	gopsrabino@wp.pl
5.	Zespół Szkół w Rąbinie	Rąbino 57,	943643463	rabino@poczta.onet.pl

	Pedagog szkolny	78-331 Rąbino		
6.	Wspólnota Dzieci Łaski Bożej	Lipie 4 78-331 Rąbino	943643339	siostry.lipie@wp.pl
7.	Caritas	Rąbino 87 78-331 Rąbino	943643275	---
8	Grupa Samopomocowa dla Ofiar Przemocy-Dorota Chojnacka	Urząd Miasta w Świdwinie pok. nr 1 (poniedziałek 15.30)	604 334 008	----
9.	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. Grunwaldzka 49 78-200 Białogard	943122257	sow@podswierkiem.org
10.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Koszalińska 8a 78-320 Połczyn Zdrój	943664848	pcpr_polczynzdroj@op.pl
11.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	Krzecko 5 78-314 Sławoborze	943647590	krzeckodps@ceti.pl
12.	Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia	ul. Drawska 38 78-300 Świdwin	943657255	---
13.	Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia	ul. Krótka 1 78-200 Białogard	943122100	bialogard@wotuwstanomino.pl
14	Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia	78-320 Połczyn Zdrój Ul. Zdrojowa 6	943821191	
15.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Drawska 32 78-300 Świdwin	943652330	pppswidwin@tlen.pl
16.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	ul. Dworcowa 2 78-200 Białogard	943122596	pppbialogard@poczta.onet.pl

17.	Sąd Rejonowy w Białogardzie VII Zamiejscowy Wydział Karny w Świdwinie II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	ul. Batalionów Chłopskich 6 78-300 Świdwin	943650561	kuratorzy.swidwin@ bialogard.sr.gov.pl
18.	Chrześcijańska Misja Społeczna Teen- Challenge, Hostel Re- Entry w Świdwinie	ul. Drawska 38, 78-300 Świdwin	943654786	hostel_swidwin@o2. pl
19	Poradnia Zdrowia Psychicznego	Kościuszki 23A 78-300 Świdwin	943652064	---
20.	Dom Samotnej Matki „Dar Życia”	Ul. Wojska Polskiego 13 75-061 Koszalin	943423770	dsm- koszalin@caritas.pl
21.	Ośrodek Interwencji Kryzysowej	1-go Maja 6 78-200 Białogard	943128974	stowarzyszeniepomo cyprztytulisko@pocz ta.onet.pl
22.	Państwowe Pogotowie Opiekuńcze	ul. Korczaka 4, 76-010 Polanów	943188104	mow@powiat.koszal in.pl

5. ZADANIA SŁUŻB W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Działalność gminy

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomoc społeczna jest udzielana między innymi w przypadku przemocy w rodzinie. Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni działający przede wszystkim w poniższych płaszczyznach:

- diagnozują sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udzielają kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizują niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zapewniają osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzą rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczynają procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Służba zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego.

W dziedzinie pomocy ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy ofiary bądź świadkowie próbują to ukryć,

- umiejętność prowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, o możliwości szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z przemocą domową,
- poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji.

Przedstawiciel ochrony zdrowia uczestniczy w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z Zespołem Interdyscyplinarnym, jak również zobowiązany jest do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka, w związku z przemocą w rodzinie, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem, lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką. Ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Policja

Do podstawowych zadań Policji należy między innym ochrona życia i zdrowia ludzi. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariusza policji zgodnie z obowiązującym prawem to:

- udzielanie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziale pierwszej pomocy,
- organizowanie niezwłocznie dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podejmowanie, w razie potrzeby, innych niezbędnych czynności zapewniających ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadzanie z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowy w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wezwanie osoby,

wobec które istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,

- przeprowadzanie na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowych w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podejmowanie działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składanie systematycznych wizyt sprawdzających stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez Zespół Interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Funkcjonariusz policji uczestniczy w spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z Zespołem Interdyscyplinarnym.

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka krzywdzonego jest znacząca.

Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, jest ofiarą przemocy lub przestępstwa, przedstawiciel oświaty powinien podjąć następujące kroki:

- udzielić kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zorganizować niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informują te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

- zdiagnozować sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udzielić kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczących przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wszcząć procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Przedstawiciele oświaty są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z Zespołem Interdyscyplinarnym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gdy aktem przemocy towarzyszy alkohol przedstawiciel GKRPA podejmuje następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady ministrów w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Przedstawiciele GKRPA są członkami Zespołu Interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z Zespołem Interdyscyplinarnym.

Zespół Interdyscyplinarny lub grupy robocze

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej. Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów z zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Do zadań grupy roboczej należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach występowania przemocy w rodzinie,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

6.1. Założenia programowe

Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Rąbino na lata 2017-2020 to kompleksowe działanie ukierunkowane zarówno na ochronę ofiar przemocy jak i na edukowanie osób stosujących przemoc. Program dąży do rozwoju spójnego i wielopoziomowego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie opartego o wyspecjalizowane zasoby instytucjonalne i ludzkie, pomiędzy którymi istnieje relacja współpracy.

Założenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Rąbino na lata 2017-2020 są spójne z:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014-2020,
- Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2020.

6.2. Miejsce i czas realizacji Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar przemocy w Rodzinie będzie realizowany na terenie Gminy Rąbino w latach 2017-2020.

6.3. Adresaci Programu

Adresatami Programu są mieszkańcy Gminy Rąbino, a w szczególności:

- osoby dotknięte przemocą w rodzinie,
- osoby stosujące przemoc w rodzinie,
- świadkowie przemocy w rodzinie,
- przedstawiciele instytucji i służb pracujących z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie oraz osobami stosującymi przemoc w rodzinie oraz instytucje/organizacje zajmujące się tym problemem,
- społeczność lokalna.

6.4. Realizatorzy Programu

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Rąbino na lata 2017-2020 realizowany będzie przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Urząd Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Policję
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Służbę zdrowia,
- Placówki oświatowe,
- Stowarzyszenie „Wspólnota Dzieci Łaski Bożej”.

6.5. Zadania Programu

L.P	ZADANIA	REALIZATOR	LATA REALIZACJI
1	Organizowanie i prowadzenie profesjonalnej pomocy doradczej, informacyjnej, terapeutycznej i socjalnej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie	– GOPS – Placówki oświatowe – Policja – GRPA – Służba zdrowia – Zespół Interdyscyplinarny – Stowarzyszenie „Wspólnota Dzieci Łaski Bożej”	2017- 2020
2	Podjęmowanie bezpośrednich interwencji i prowadzenie działań interwencyjno-mediacyjnych wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie	– GOPS – Placówki oświatowe – Policja – GKRPA – Służba zdrowia – Zespół Interdyscyplinarny	2017- 2020
3	Edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy	– GOPS – Urząd Gminy – Placówki oświatowe – Policja – GRPA – Służba zdrowia – Zespół Interdyscyplinarny – Stowarzyszenie „Wspólnota Dzieci Łaski Bożej	2017- 2020
4	Doskonalenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę przemocy w rodzinie	– GOPS – Placówki oświatowe – Policja – GRPA – Służba zdrowia – Zespół Interdyscyplinarny – Stowarzyszenie „Wspólnota Dzieci Łaski Bożej	2017- 2020

5	Prowadzenie działań w ramach procedury „Niebieskiej Karty”	– GOPS – Placówki oświatowe – Policja – GRPA – Służba zdrowia – Zespół Interdyscyplinarny	2017- 2020
6	Ściganie sprawców przemocy i doprowadzenie do ukarania przed sądem	– Policja	2017- 2020
7	Współpraca instytucji/organizacji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	– GOPS – Placówki oświatowe – Policja – GRPA – Służba zdrowia – Zespół Interdyscyplinarny – Stowarzyszenie „Wspólnota Dzieci Łaski Bożej	2017- 2020

6.6. Efekty realizacji Programu

Spodziewane efekty Programu to stworzenie kompleksowej pomocy dla osób dotkniętych przemocą, podniesienie jakości świadczonych usług oraz podkreślenie partnerskiej roli organizacji pozarządowych w prowadzeniu działań w zakresie rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie w Gminie Rąbino.

W szczególności będą to:

- zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w rodzinie,
- zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem,
- zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemocy domowej,
- zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie,

6.7. Źródła finansowania Programu

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Rąbino są środki finansowe budżetu Gminy Rąbino oraz inne źródła.

6.8. Monitoring Programu

Monitoring realizacji Programu prowadzić będą wszystkie podmioty, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz podmioty, którym takie zadanie zlecono do realizacji.

Wdrożenie i monitorowanie Programu zostanie powierzone Zespołowi Interdyscyplinarnemu ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ocena stopnia realizacji Programu odbywać będzie na podstawie sprawozdań wykonawców poszczególnych działań, przedstawionych w rocznym sprawozdaniu z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, przedkładanym Wójtowi Gminy Rąbino.